

Sadržaj

Prekoračenje	9
Jednosmerne ulice	11
U bajku sve(t) pretvoriti.	15
Misao Ljubavi	19
Reči (o) Ljubavi – nemoguće reči	33
Manifesti Svetog Pavla – jedna nedovršena propoved	45
Manifesti ravnice	63
01. <i>Počecemo od zvuka, organizovanog i nevidljivog pomeranja. Kako vam zvuči ravnica?</i>	67
02. <i>Šta je za vas ravnica, pitao sam nesiguran, uplašen zvukom konačnosti koji svako pitanje nosi</i>	73
03. <i>Najpre dugačak ton, gudalom ustalasani zvučni horizonti. Odsustvo nabora, tlo zaravnato i umireno</i> ..	79
04. <i>Boris Pasternak je jednom definisao umetnost kao filozofiju u stanju ekstaze.</i>	85

05.	
	<i>Ravnica, a gde je to ona? Da li je tu ili je tamo, blizu ili daleko, unutra ili napolju? . . . . .</i> 91
06.	
	<i>Da bi filozofski osvetlio problem pesničke slike, Gaston Bašlar je zaronio u nepregledni okean ljudske imaginacije, započevši tako nacrt jedne fenomenologije mašte . . . . .</i> 97
07.	
	<i>Postoji deset hiljada načina da se poklonimo ravnici, i oni tihi, ljubavi puni i samozatajni, lutanju skloni topofiličari to znaju . . . . .</i> 103
08.	
	<i>Martin Hajdeger 1949. godine piše kratak tekst koji se zbunjujuće razlikuje od svega što je do tada napisao . . . . .</i> 109
Naša mesta	115
Sećanja koja preobražavaju	119
Ponavljjanje	135
Gradovi su već sećanja	137

Prekoračenje

Allegro ma non tanto

Jednosmerne ulice

Tu ulicu u njemu, njegovom spisateljskom rukom, prokrčila je ona, Letonka, Asja. *Ova se ulica zove Ulica Asje Lacis po onoj koja ju je kao inženjer prokrčila u autoru.*¹⁾ Letovao je na Kapriju, beše to jun 1924. godine, pregršt papira i citata – završava studiju o poreklu nemačke žalobne igre. Na pitanje zašto bi se neko bavio mrtvim slovima na papiru nema odgovor. Onda, 13. juna, piše Šolemu: ... *ovde nema nikog vrednog pažnje. Pažnje je najvrednija letonska boljševikinja iz Rige koja glumi i režira u pozorištu. (...) Jedna od najizvanrednijih žena koje sam upoznao.*²⁾

Ulica je, naravno, jednosmerna – *Einbahnstrasse*. Kad se jednom uputite u tom pravcu, nemoguće je vratiti se istim putem. Nema ponavljanja. Nema povratka.

Ona, širom otvorenih očiju: *Moj prvi utisak: sočiva naočara, koja bacaju svetlost kao mali reflektori, gusta, tamna kosa, uzan nos... – paketi su mu ispadali iz ruku. Sve u svemu – solidan intelektualac, jedan od dobrostojećih.*³⁾

Solidan intelektualac, dobrostojeći, boljševikinja i jednosmerne ulice.

---

1) *Jednosmerna ulica* (preveo Jovica Aćin) – reč je o posveti koju Benjamin objavljuje na prvoj stranici knjige.

2) Benjaminova pisma Šolemu, 13. jun 1924, u Brife, vol. 1

3) Asja Lacis, *Revolutionär im Beruf: Berichte über proletarisches Theater, über Meyerhold, Brecht, Benjamin und Piscator*, ed Hildegaard Brenner (Munich: Regner & Bernhard, 1971) str. 431. Ovde citirano prema Susan Buck-Morss, *The Dialectics of Seeing: Walter Benjamin and Arcades Project* (MIT Press 1991)

A kuda bi mogla da vodi ulica prokrčena treptajem jednog junskog, mediteranskog jutra? Verovatno tamo, na početak knjige, čije će idejno rešenje omota (Sacha Stone) on pokazati Asji u Moskvi dve godine kasnije, prilikom iznenadne posete: *Književna delotvornost od značaja može poteći jedino iz stroge razmene **delanja i pisanja**; ona se mora razvijati u lecima, brošurama, revijalnim člancima i plakatima skromnih formi koji bolje odgovaraju njenom uticaju u aktivnim zajednicama nego **pretenciozni univerzalni gest knjige**.*⁴⁾

Pretencioznost, univerzalnost. Kao kad krenete na put sa jednom, jedinom misli, da ste u pravu – vi i niko drugi. Taj gest moći on, pisac pripisuje knjizi uprkos tome što stasava u kulturi koja je knjigu, ovakvu kakvu je znamo, i stvorila. Odreći se svega i krenuti u jednom smeru. *Einbahnstrasse*.

Delanje i pisanje, mašta i stvarnost, ili kako od jednog postaje drugo. Pitanje je – čisto kao duga – zašto pisanje nije istovremeno i delanje, i obrnuto. Zašto produkcija knjiga, industrija reči, menja veru za večeru na svakom ćošku na kom sretne zgodnu priliku? Zašto žig od reči mora postati spomenik moći ili iscuriti u nevidljivo? Odgovaranje na to pitanje započeto je tada, u Kapriju, a završilo se nikad do kraja obelodanjenom rečenicom u Port Bou, u Španiji, 26. septembra 1940, ućutkano prekomernom dozom opijuma. Taj odgovor lebdi negde među hiljadama stranica *Projekta pasaži*,⁵⁾

---

4) *Jednosmerna ulica*

5) *Passagen-Werk (Arcades project)* ili *Projekat pasaži* je nedovršeni glavni projekat Benjaminovih zrelih godina, na kome je radio sve do smrti.

na mističnim stazama Pariza, Marseja, Berlina, Trsta, Novog Sada, Pule, Castelvenere, Venecije...

*A onda se stvorila Venecijanka. (...) ... **I zakleo sam se tada da će** – ako ikada izađem iz svoje imperije, ako se ikada ova jegulja spase Baltika – prva stvar koju ću učiniti biti da doputujem u Veneciju, da iznajmim sobu u prizemlju neke palazzo tako da talasi brodića što prolaze pljuskaju u prozore, da ću napisati nekoliko elegija dok gasim cigarete o vlažan kameni pod, da ću kašljati i piti, a kada ponestane novca, umesto karte za voz kupiti mali „brauning” i prosvirati sebi metak kroz glavu – kad već ne mogu da umrem u Veneciji prirodnom smrću.⁶⁾*

Imaginarna zakletva Josifa Brodskog izrečena decenijama posle Benjaminove dobrovoljne smrti u Porto Bou kao da otključava zagonetku.

Kad već ne mogu da budem delotvoran i da pišem kao da svet menjam...

Pokazao sam joj (i poklonio) i omot za knjigu, koji je izradio Stone.

Veoma joj se dopao.

Do nas ovaj rad stiže kao ogroman broj beleški i citata koji se bave industrijskom kulturom devetnaestog veka, kristalizovanom na ulicama Pariza kao „glavnog grada XIX veka”. Pregršt citata iz različitih izvora i disciplina sa minimumom komentara, osim poneke naznake o eventualnom redosledu, i sa uvodnim tekstom...

6) *Vodeni žig*, Paidea, Beograd 1977.